

Elinvoimatyön sisältö, organisointi ja johtaminen 5 kaupungissa

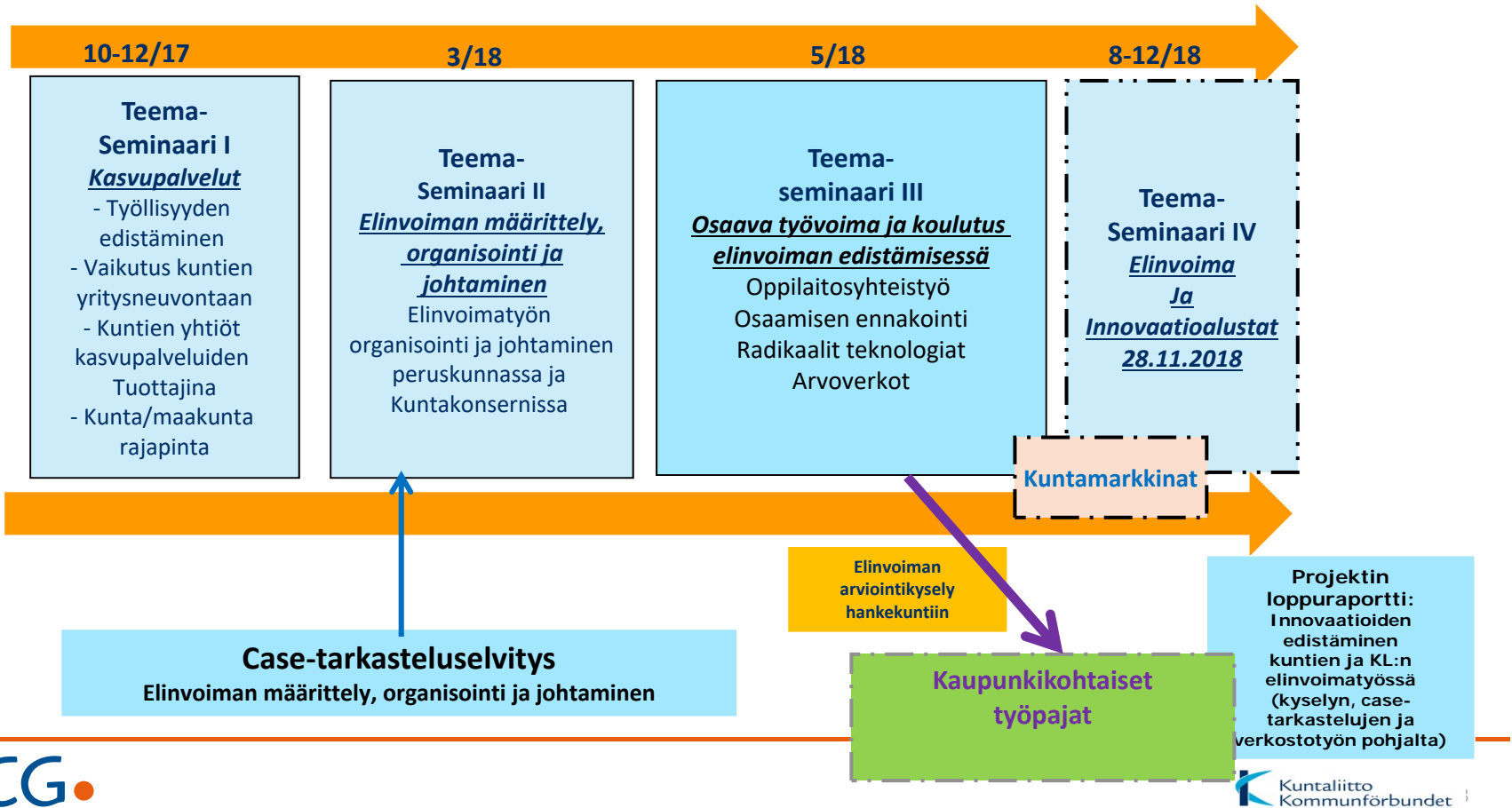
Pyykkölä, Vuorensola
Kuntamarkkinat 12.9.2018

Seminaarin sisältö

1. Avaus – Jarkko Huovinen, Kuntaliitto
2. Elinvoiman kehittämisverkosto 2018 – Maria Vuorensola, FCG Konsultointi
3. Kuinka johtaa elinvoimaa? Selvityksen keskeiset havainnot - Markku Pyykkölä, FCG Konsultointi
4. Case Lohja – Lohjan kaksi toimialaa: elinvoima ja hyvinvointi – Mika Sivula, Lohja
5. Keskustelua

Elinvoiman kehittämisverkoston toteutus 2017-18

16.5. PÄIVITETTY TYÖSUUNNITELMA

Verkostoon osallistujat

1. Heinola
2. Hämeenlinna
3. Joensuu
4. Kemijärvi
5. Kouvola
6. Kotka
7. Lahti
8. Lohja
9. Mikkeli
10. Nurmijärvi
11. Rauma
12. Porvoo
13. Salo

Kuinka johtaa elinvoimaa -selvityksen tausta ja toteutus

- **Tuotettiin osana kuntien elinvoiman kehittämisverkoston työtä, esimerkkikunnat valikoituivat verkostokuntien joukosta, mahdollisimman erilaisia ja eri puolilta Suomea**
  - Hämeenlinna, Lahti, Lohja, Kemijärvi ja Kotka
- **Tavoite selvittää, miten elinvoiman kehittäminen näkyy kuntien strategioissa, rakenteissa ja johtamisen käytännöissä**
  - Mitä tarkoitetaan, kun puhutaan elinvoimasta, ovatko kunnat pyrkineet määrittelemään abstraktin yläkäsitteen yhdessä?
  - Mitä tavoitteita elinvoiman osalta on asetettu ja miten niiden toteutumista seurataan?
  - Entä organisointi? Miten kunta valmistautuu tulevaisuuden kunnan roolin, jossa iso osa tehtävistä on siirtynyt maakunnille?
- **Toteutus**
  - Johtavia viranhaltijoiden sekä kehitysyhtiöiden toimitusjohtajien haastattelut – viisi kuntakonsernin eri osien edustajaa kustakin kunnasta
  - Kaupunkien asiakirjoja mm. strategian ja organisaatorakenteiden analysointi.
  - Haastattelut toteutettiin tammi-huhtikuussa 2018 ja niitä täydentävä webropol-kysely tehtiin toukokuussa 2018.

Kuinka johtaa elinvoimaa?

Viiden kaupungin caseselvitys elinvoiman määrittelystä,
johtamisesta ja organisoinnista

Suomen Kuntaliitto ry
FCG Konsultointi Oy

Mitä elinvoimalla tarkoitetaan? Ei yksiselitteistä määritelmää!

Rinnakkain kapea ja laaja käsite

- “Kapea käsite: yleiskaava, elinkeinoyhöiden ohjaus, hanketoiminta”
- “Laaja käsite: mitkä tekijät tekemät kaupungin elinvoimaiseksi? Miten tehdään houkutteleva kaupunki?”
- “Käsite laajentunut organisaatiouudistuksen myötä”
- “Tulevaisuushakuinen kokonaisuus”
- “Tulkinta riippuu ihmisestä”

Ihmisiä ja toimintaa

- “Elinvoimaisuus saadaan uusista ihmisistä ja työntekijöistä”
- “eläkeläisryhmät, 3.sektori, yhteisöllisyys”
- “Asiakaspito ja uusien lapsiperheiden houkuttelu”
- “Näyttää ulospäin siltä, että ihmiset voivat hyvin, on tekemistä ja tapahtumia”
- “Houkuttelevuus”
- “Elinvoimapolitiikkaa ja sirkushuveja”

Elämisen infra ja elinkeinoinfra

- “Molemmat pitää olla kunnossa, jos halutaan elinvoimaa”
- “Asukkaat, yritykset, henkinen hyvinvointi, fiilis ja imago”
- “Kaavoitus, maankäyttö--”
- “Työllisyys, yritystoimintaa ja työpaikkoja”
- “Asukasmäärä, verotulojen kasvu, yritysten toimintaedellytykset—”

Syntyy eri asioista ja monista tekijöistä

- “Kaikki asiat vaikuttavat maan ja taivaan välissä”
- “Elinvoimaa ei ole ilman ihmisten hyvinvointia”

Selvityksestä nousseita havaintoja JOHTAMINEN JA ORGANISOINTI

- **Strategiatyö menossa**
  - Elinvoimalle ei tarkkoja määritelmiä
  - Rinnakkaisia ohjelmia
  - Priorisointi hankalaa (asumisen vai yrittämisen kunta, mistä kasvua haetaan) – auttaisiko ryhmittely yleinen/kohdennettu/kokeileva elinvoimatyö (Takaisin kartalle)
  - Elinvoima vs. hyvinvointi
  - Valtuustokauden kuherruskuukausi, valtuustokauden syklisyys, organisoitumisen vaikutus valmisteluun
- **Rakenteita on muutettu elinvoimanäkökulmasta**
  - Kemijärvi: elinkeinotoimen yhtiöittäminen
  - Kotka: elinvoimalautakunta (kulttuuriltk), luottamushenkilöt Cursorin hallituksessa
  - Hämeenlinna: Linnan kehitys?
  - Lohja: 5 siilosta 2 toimialaan
  - Lahti: elinvoimatehtävät koottu, jaosto, konsernirakenne (Ladec, Region)
  - Kehitysyhtiön, matkailuyhtiön, tiedepuiston tms. rooli keskusteluttaa (voiko ohjata, onko päällekkäisyyttä, vaikuttavuuden mittaus), seutuuyhteistyö vaikeaa (myös kunnan sisällä)

Miten elinvoimaa johdetaan?

“Huolehditaan niistä asioista, jotka koetaan olevan elinvoiman kannalta tärkeimpiä ratkaistavia asioita”

“Kunta koostuu verkostoista – resurssit, vuorovaikutus, uudenluominen, viestintä”
(A. Haveri)

“Elinvoiman kokonaisuutta johdetaan erikseen ja substanssina”

“Erialaisten integraatiomallien kokeilua, narut yhteen”

“Elinvoimaa ei voi kaataa astiaan”

“Elinvoimaa ei voi määrätä nousemaan”

“Nostettiin elinvoima strategiseen keskiöön, elinvoiman merkitys 1/3 ydinkärjestä”

	Elinvoima strategiassa	Tavoitteet	Mittarit
Hämeenlinna	<p>Yksi kolmesta kärjestä</p> <p>Elinvoimainen asumiskaupunki:</p> <p>Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki, Hämeenlinna on merkittävä matkailukaupunki. Kaupungin, elinkeinoyhdistön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon Kaupungin, elinkeinoyhdistön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä. 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikkojen määrän kasvu ($> 1\%$), Julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys, Työllisyysaste (Työllisten (18-→64 v) määrä/ Väestö), Nuorten työllistyminen paranee Vierailijoiden määrän kasvu ($> 1\%$), Hämeen linnan kävijämäärän kasvu. Vierailijoiden yöpymisten määrä kasvaa. Vierailijoiden taloudellinen vaikutus mitataan. Startup-yritysten määrän kasvu. PK –yritysten määrän kasvu ja muutos työpaikoissa. Yritysyhteistyötapahtumien määrä yhteistyössä yritysten kanssa. Tyhjien toimitilojen määrä kaupungin keskustassa $< 10\%$. Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa.
Kemijärvi	<p>Yksi kolmesta kärjestä</p> <p>Kemijärven kaupunki on elinvoimainen ja palvelu- ja seutukuntakeskus, jonka asukkaiden mielestä se on turvallinen ja viihtyisä paikka elää.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Tasapainoinen kuntatalous Aktiivinen elinkeinoelämä Tasapainoinen väestörakenne 	<ul style="list-style-type: none"> Talousarvion ja tilinpäätöksen tunnusluvut. Yritysten määrä ja työpaikkaomavaraisuus, työllistymisaste. Väestö- ja nettomuuttotilastot.
Kotka	<p>Elinvoima läpileikkaavana strategian eri kärjissä</p> <ol style="list-style-type: none"> Oppiva ja yrittävä Kotka Upean elinympäristön Kotka Yhteinen Kotka <p>Kestävä talous - Luo pohjan kaupungin elinvoimalle ja asukkaiden hyvinvoinnille.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Jokaisella kotkalaisella on perusasteen jälkeinen tutkinto. Kotka on arvostettu korkeakoulukaupunki, jossa elinikäinen oppiminen rakentuu laadukkaaseen koulutuspolkuun. Kotka on yrityksiä yhdistävä ja yrittäjyyttä edistävä kaupunki, johon syntyy lisää työpaikkoja. Kotkassa on upea kaupunkiympäristö, joka helpottaa kaupunkilaisten hyvinvointia lisääviä valintoja, edistää kestävää kehitystä ja lisää vetovoimaa Kotka on Pohjolan puistopääkaupunki Kotka on hyväntuulisin kulttuurin ja tapahtumien kaupunki Asukkaiden osallistuminen ja omaehtoinen tekeminen on helppoa Kaupunkiympäristö tukee yhteisöllisyyttä Vuoropuhelu päätöksentekijöiden, viranhaltijoiden ja asukkaiden kesken on vilkasta ja avointa 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstön määrä ja ryhmien koko varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Vailla toisen asteen tutkintoa olevien määrä ja toisen asteen läpäisyaste. Alle 25-v. ja pitkäaikaistyöttömien määrä ja osuus. Yrittäjyyskasvatus kaikilla kouluasteilla varhaiskasvatuksesta lähtien. XAMK Kotka hakijoiden määrä ja tutkintojen määrä. TKI-toiminnan määrä, Uudet toimintamallit. Yrittäjyysilmapiiri, yritysten määrä. Yhdyskuntatekniset palvelut –kyselytutkimus. Pyöräilyn ja kävelyn suosio, joukkoliikenteen matkamäärä, Liikuntapaikkojen kävijämäärät. Kaupungin oma energiankulutus ja CO2-päästöt. Puistojen kävijämäärät. Nettinäkyvyys/hakujen määrä. Tapahtumat ja kävijämäärät, niihin liittyvät tutkimukset sekä tapahtumien aluetalousvaikutus.
Lahti	<p>Yksi kolmesta kärjestä</p> <p>Elinvoiman muutos 2022: Lahti tarjoaa kansainvälisesti kiinnostavan toimintaympäristön älykkäiden ja kestävien tekijöiden kehittämiseen ja liiketoimintaan.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kasvamme yrittäjätasavälisenä opiskelukaupunkina ja luomme vetovoimaisen ja hyvinvointia lisäävän työ- ja elinympäristön. Lisäämme työllisyyttä ennakkoluulottomalla yhteistyöllä. Luomme uusia työpaikkoja tarjoamalla kaupungin kehitysalustaksi yrityksille. Lisäämme alueen yhteistyötä innovaatiotoiminnan kärkitoimissa (ympäristö, muotoilu 	<ul style="list-style-type: none"> Asukasluku Jatko-opiskelupaikkojen houkuttelevuus ja määrä kasvavat. Toisen asteen koulutuksen suorittaneiden osuus kasvaa. Työllisyysaste nousee Uusien yritysten määrä kasvaa. Yrittäjien tyytyväisyys kunnan elinkeinopolitiikkaan kasvaa. Keskustan elinvoimaisuus kasvaa mitattavasti

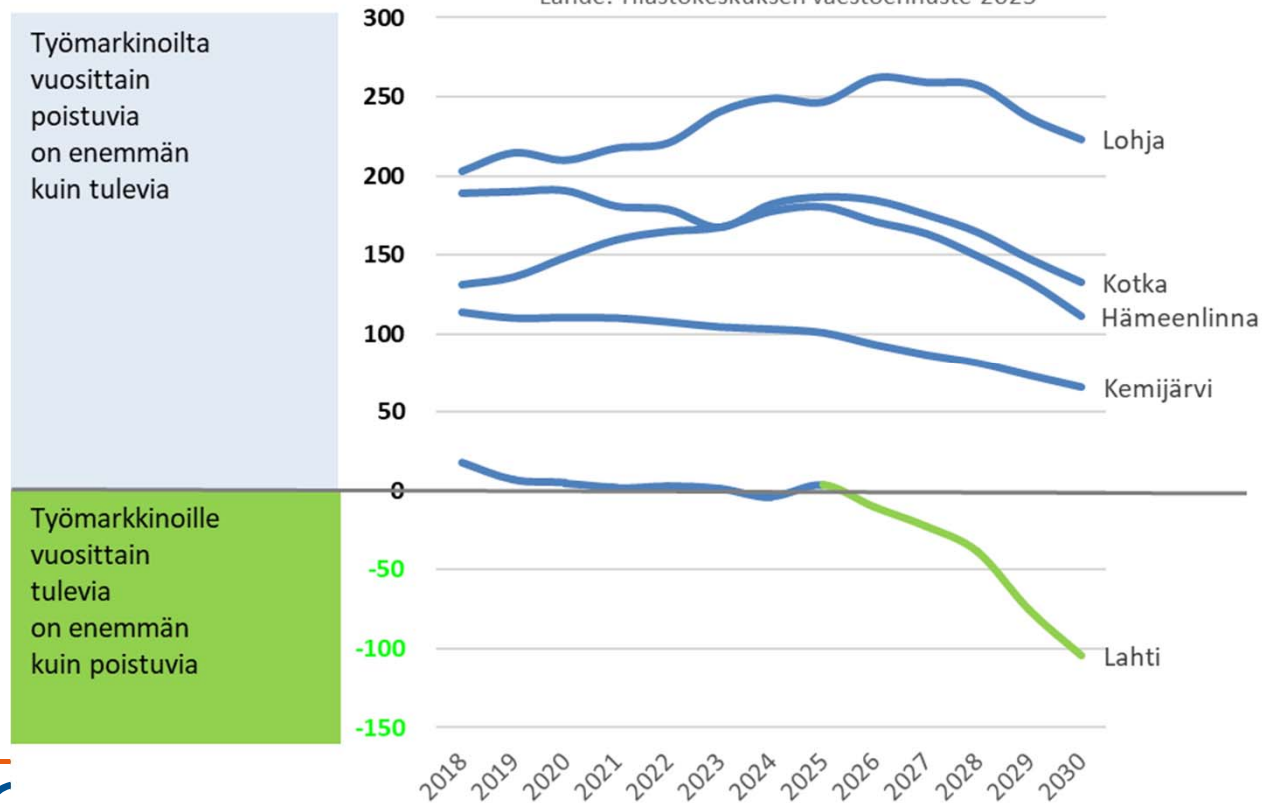
Selvityksestä nousseita yhteisiä teemoja

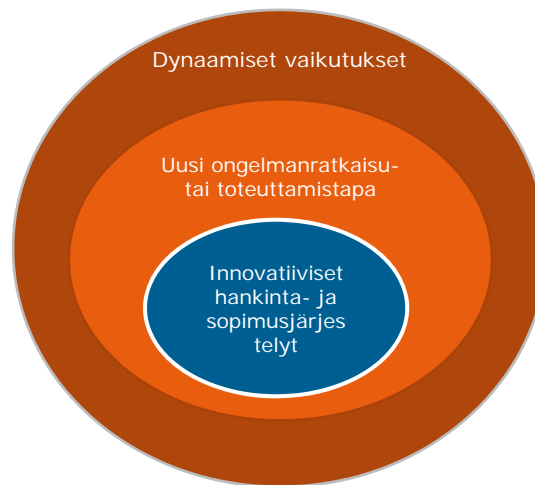
- **Kuntien oman toiminnan uudistaminen ja hankinnat vipuna**
  - vähäistä – palvelustrategia, setelit, palveluhaaste, hankinnat, tuotekehitysyhteistyö, referenssit
- **Makusote/kasvupalvelulaki/allianssimalli**
  - toimintaympäristön muutoksena ei askarruta (kasvupalvelu-uudistuksen uhat jäykkyydestä, paikallistuntemuksen puutteesta, kilpailuasetelmasta)
- **Valtion aiesopimukset (MAL), kasvukäytävät, ekosysteemihankkeet jne.**
  - eivät näyttäytyä tärkeinä/ odotetut hyödyt jääneet toteutumatta
- **Yhteistyö kiinalaisten kanssa (Lahti, Kemijärvi, Lohja, Kotka, H-linna) yllättävän laajaa**
- **Yhteistyötä enemmän III kuin II-asteen koulutuksen kanssa**

			<ul style="list-style-type: none"> rationalisointiin Työllisyyspalvelujen medikalisaatio Elinkeino- ja työllistämispalvelujen toimijakentän sirpaleisuus 	
Lahti	<ul style="list-style-type: none"> Läpäisevä teema ympäristökaupunki yrityskehityksen tukena Tapahtumat, kulttuuri- ja liikuntainvestoinnit Sijainti, saavutettavuus Yliopistokaupungin identiteetti 	<ul style="list-style-type: none"> Konsernihallintoon koottu ev- ja kilpailukykypalvelut ja sitä vahvistettu Yleiskaava ja ympäristöpuoli yhdistetty Seudullisen elinvoimatyön haavoittuvuus KHn alaisuudessa elinvoima- ja työllisyysjaosto 	<ul style="list-style-type: none"> Seudullinen yhteistyö, konsernirakenne, kehitysyhtiöiden rooli ja jatko (Ladec, Region)? Nuorten osaajien pito ja veto - LUT:n vahvistuva rooli merkittävä Kohtaanto-ongelma Sakkoraha 15 meur, työllisyyteen 5 meur Ammatillisen koulutuksen omistajaohjaus 	<ul style="list-style-type: none"> Yliopistot resurssiksi (LUT-LAMK -HY) Vieraskielinen opetus Tapahtumien (mm. talvikaupunkiprofiili) ja kulttuurin tukeminen Maahanmuuttajien kotouttaminen Tuotekehitysyhteistyö yritysten kanssa (esim. Isku, Microsoft) Keskuskaupungin rooli seudullisesti kulttuurin, kansainvälisen yhteistyön ja innovaatio-ympäristöjen osalta
Lohja	<ul style="list-style-type: none"> Järvikaupunki (järvenranta-alueet teollisesta alueesta asumisen, kaupan ja palvelujen alue) Teollinen perinne Kesäasukkaat 	<ul style="list-style-type: none"> Johtotrio tukee EV/HV -yhteistyötä 5 siiloista HV/EV-rakenteeseen (kaikki vetovoimatekijät koottu) Prosessiorganisaatio – prosessin omistajan rooli hakee paikkaansa Elinvoimaorganisaation moniportaisuus Kaupunkitekniikan ja kaavoituksen yhteistyö? Yrityspalvelupäällikkö uusi Joukkoliikenteen kytkentä kaavoitukseen Yrityskumppanit-verkosto, Kaupungin, TE-toimiston ja oppilaitosten verkosto (työvoimatarpeet Luksialle, Laurealle) 	<ul style="list-style-type: none"> Tunnin juna, taajamajuna, järvi, E18, brownfield-kohteet Seudullinen väliinputoaja - pk-seutu vs. Länsi-Uusimaa Lohjan tunnettuus? Hyvinvointi-lomakylä (kiinalaiset), hyväksytyt kiinteistökaupan esisopimus Budjetoinnissa juustohöylästä priorisointiin, omasta edusta yhteiseen etuun -mentäliteettia tarvitaan lisää Tilojen ja tonttien myynti, tarjonnan monipuolisuus, kaupungin maanomistuksen laajentamiseen investoitava (yritykset ja asuminen) 	<ul style="list-style-type: none"> Kulttuuri ja liikunta tullut osaksi elinvoimatyötä Pieniä tapahtumia yhdistetty isommiksi (esim. jääkaruseliffestari, Aurlahtipäivä) Elinvoima ja hyvinvointitoimialojen saumaton yhteistyö Ikaäntyneiden palveluissa digituotekehitystä, varhaiskasvatusta ostetaan 20% Onnistuminen amk:n toimipisteen säilyttämisessä Kj:n rooli suuntautunut ulospäin sisältä solmujen parista Hankintatoimi uudistettu onnistuneesti
Kotka	<ul style="list-style-type: none"> Meri, joki, saaristo, puistot, satama, kampus, oikea kaupunki, Alvar Aalto kohteet Yhteydet Pietariin, Venäjän läheisyys Teollinen historia ja mentäliteetti ja tehdyt investoinnit Matalien kynnysten kaupunki 	<ul style="list-style-type: none"> Uusi, kulttuurilautakunnan pohjalta perustettu elinvoimalautakunta Organisaatiouudistus valmisteilla, sote maakunnalliseen kuntayhtymään 2019 Maankäyttö ei ole organisatorisesti elinvoiman yhteydessä, yhteistyö toimii kuitenkin käytännössä 	<ul style="list-style-type: none"> Rantarata Satama myös matkailun käyttöön (risteilijät) Kampus-tapahtumakeskus, outlet, hotellit Venäjä-yhteistyö (twin-kampushanke), kuitenkin Venäjä A2-kieli poistunut Cursorin rooli, poliittisen ohjauksen paine (hallintoneuvosto), jääviydet, viestinnässä ja markkinoinnissa päällekkäisyyttä kaupungin kanssa, seudullinen yhteistyö Kinnon kanssa (esim. Kiina-ratayhteys)? Innovaatiojärjestelmän heikkous, ei yliopistoa, XAMKissa eri omistajakaupunkien intressien huomiointi Tapahtumien järjestämisen sujuvuus? Oppilaitosten ohjauksen kysymykset, mihin II-asteen pitäisi kuulua organisatorisesti? 	<ul style="list-style-type: none"> SELL-hanke YRMY (yritysmönteisen palvelun ryhmä aloittanut - rakennusvalvonta, kunnallistekniikka, viestintä, kaupunkisuunnittelu, toimitilat, tulevaisuudessa Cursor mukaan?) Yhdessä tekemistä yritysten sijoittumisprosesseissa (nopean toiminn ryhmiä) Yritykset mukana omistamassa Cursoria Aikuislukion joustavuus maahanmuuttajien perusopetuksen järjestämisessä Businessmooring –satamasidonnaisen teollisuuden investointien hakemisen toimintamalli

Tyovoimadynamiikka, työmarkkinoilta poistuvien (60-65 v.) ja työmarkkinoille tulevien (19-25v.) ikäluokkien keskiarvojen erotus

Lähde: Tilastokeskuksen väestöennuste 2025

Kuntien elinvoiman kehittäminen vuonna 2019?

Mitä odotettavissa vuonna 2019?

- **Kuntien elinvoiman etujoukko** – verkosto elinvoiman edelläkävijöille!
  - *Elinvoimaverkoston työ saa jatkoa – EVE4*
- *Kolme teemaseminaaria, yksi organisaatiokohtainen työpaja kytkettynä verkoston teemoihin ja osallistujaorganisaation ajankohtaiseen kehittämistyöhön*
- *Herättelevät alustukset, parhaat käytännöt ja innovatiiviset tavat kehittää elinvoimaa kunnissa ja alueilla*
- *Kohderyhmänä kuntien johtavat viranhaltijat, elinvoima-/elinkeinoasiantuntijat, kehittämissyhtiöiden johto ja asiantuntijat*
- *Kuulemme mielellämme teemaehdotuksia ja toiveita! EVE4-ohjelma ja toteutus tarkentuvat syksyn aikana*
- **Lisätietoa ja ennakoilmoittautumiset**
  - Maria Vuorensola, projektipäällikkö, FCG Konsultointi
Maria.vuorensola@fcg.fi, 0407601288
  - Jarkko Huovinen, johtaja, Kuntaliitto
Jarkko.huovinen@kuntaliitto.fi,